

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 85/2024-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **Hemisphere Slovakia s.r.o.**, Bratislavská 2625, Nitra, IČO 50 561 901, zastúpenej Mgr. Romanou Mravíkovou, advokátkou, Coboriho 9, Nitra, proti uzneseniam Okresného súdu Nitra č. k. 29Cb/88/2022-158 z 26. septembra 2023 a č. k. 29Cb/88/2022-183 z 3. novembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkové okolnosti prípadu

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 27. novembra 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Okresného súdu Nitra č. k. 29Cb/88/2022-158 z 26. septembra 2023 (ďalej aj „napadnuté uznesenie vyššieho súdneho úradníka“) a č. k. 29Cb/88/2022-183 z 3. novembra 2023 (ďalej aj „napadnuté uznesenie sudcu“). Navrhuje napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať jej náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 29Cb/88/2022 sa žalobkyňa domáhala proti sťažovateľke zaplata sumy 61 360,88 eur s príslušenstvom. Rozsudkom č. k. 29Cb/88/2022-112 z 2. augusta 2023 okresný súd žalobe vyhovel a sťažovateľku zaviazal zaplatiť žalobkyni požadovanú sumu 61 360,88 eur spolu s príslušenstvom a súčasne úspešnej žalobkyni priznal nárok na náhradu trov konania.

3. Proti predmetnému rozsudku sťažovateľka podala odvolanie spolu so žiadosťou o priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov, ku ktorej pripojila vyplnené tlačivo pre dokladovanie pomerov strany konania určené pre právnickú osobu.

4. Vyšší súdny úradník napadnutým uznesením nepriznal sťažovateľke oslobodenie od platenia súdnych poplatkov (I. výrok) a uložil jej povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie v sume 3 611,50 eur (II. výrok). V odôvodnení uviedol, že sťažovateľka žiadnym spôsobom nereagovala na doručení výzvu súdu na vysvetlenie údajov obsiahnutých v predložennom tlačive, a to pokiaľ išlo o údaje z individuálnej účtovnej závierky sťažovateľky za rok 2022. Z predloženého tlačiva súd zistil, že sťažovateľka bola ku dňu podania žiadosti o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v omeškaní so zaplatením troch pohľadávok, disponovala dvomi bankovými účtami bez uvedenia zostatkov na nich, nedisponovala žiadnou hotovosťou, mala dva úvery v bankách, užívala tri motorové vozidlá. Vyšší súdny úradník vyzval sťažovateľku na objasnenie, z akých finančných prostriedkov mieni uhradiť svoje záväzky v sume 10 303 eur, ku ktorým sťažovateľka v tlačive deklarovala, že budú uhradené do 30 dní od podania žiadosti, a z akého dôvodu v tlačive nezahrnula majetok, ktorý by mala účtovne evidovať v celkovej sume 52 554 eur (nehnutelný majetok v sume 13 527 eur a hnutelný majetok v sume 39 027 eur). Pasivitu sťažovateľky, ktorá na danú výzvu nereagovala, okresný súd vyhodnotil ako neunesenie dôkazného bremena v súvislosti s preukázaním jej majetkových pomerov, preto jej oslobodenie od platenia súdneho poplatku za odvolanie nepriznal. Keďže podaním odvolania vznikla sťažovateľke poplatková povinnosť podľa § 5 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“), súd ju vyzval na úhradu súdneho poplatku v sume 3 611,50 eur podľa položky č. 1 písm. a) Sadzobníka súdnych poplatkov v spojení s § 6 ods. 2 a 3 zákona o súdnych poplatkoch.

5. Proti predmetnému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka sťažovateľka podala sťažnosť, ktorú sudca okresného súdu napadnutým uznesením zamietol ako nedôvodnú podľa § 250 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Uviedol, že hoci sťažovateľka k svojej sťažnosti pripojila účtovnú závierku zostavenú k 30. septembru 2023, nedošlo tým k „zhojeniu“ nedostatkov jej žiadosti o priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov, pretože účtovná závierka bola len zostavená, no nebola schválená (absentoval v nej dátum a podpis zodpovednej osoby), čo nemusí preukazovať pravdivosť údajov tam uvedených. Navyše, sťažovateľka podľa názoru sudcu žiadnym spôsobom nevysvetlila nezrovnalosti, hoci ju na to súd vyzval. Zhodne s vyšším súdnym úradníkom preto konštatoval, že majetková situácia sťažovateľky nebola okresnému súdu dostatočne preukázaná. Za nedôvodnú považoval aj námietku týkajúcu sa nesprávne vyrubenej sumy súdneho poplatku.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka svojou ústavnou sťažnosťou atakuje napadnuté uznesenia okresného súdu, ktoré označuje za nepreskúmateľné a nedostatočne odôvodnené. Predložením opravenej účtovnej závierky sťažovateľka objasnila všetky nezrovnalosti, na ktoré bola okresným súdom vyzvaná. Uviedla, že nemá evidovaný žiadny nehnuteľný majetok, pričom opak nezistil ani okresný súd, preto neobstojí jeho tvrdenie, že v predložennom tlačive pre dokladovanie pomerov uviedla

nepravdivé údaje. Rovnako ani argumentácia okresného súdu týkajúca sa neschválenej účtovnej závierky nemôže podľa názoru sťažovateľky zakladať dôvod na nepriznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K napadnutému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka z 26. septembra 2023:

7. V súvislosti s namietaným porušením označených práv uznesením okresného súdu vydaným vyšším súdnym úradníkom ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd preto konštatuje, že nemá právomoc preskúmať napadnuté rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka, keďže ho už meritórne preskúmal na základe podanej sťažnosti sudca okresného súdu, ktorý bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť ochranu právam sťažovateľky.

8. Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K napadnutému uzneseniu sudcu z 3. novembra 2023:

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu a jej práva na spravodlivý súdny proces napadnutým rozhodnutím, ktorým okresný súd zamietol jej sťažnosť proti uzneseniu o nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku za odvolanie. Sťažovateľka považuje napadnuté rozhodnutie za nepreskúmateľné pre absenciu náležitého odôvodnenia.

10. S ohľadom na vymedzený predmet konania ústavný súd už viackrát zdôraznil, že rozhodovanie o súdnych poplatkoch – napr. o oslobodení od súdnych poplatkov, o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku a podobne – spravidla nemôže byť predmetom ústavnej ochrany, pretože aj keď sa jeho výsledok sekundárne dotýka účastníka konania, samotný „spor“ o oslobodenie od súdnych poplatkov vzhľadom na podstatu konania v zásade nedosahuje intenzitu opodstatňujúcu porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa (z novšej judikatúry napr. II. ÚS 224/2018, II. ÚS 105/2018, II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015). Rozhodovanie o tom, či sú splnené zákonom ustanovené podmienky, napríklad pre oslobodenie od súdnych poplatkov, o následkoch nepriznania oslobodenia od povinnosti zaplatiť súdny poplatok alebo o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, spadá výlučne do rozhodovacej právomoci všeobecných súdov. Je preto vecou judikatúry všeobecných súdov, aby vymedzila kritériá, z ktorých bude pri aplikácii zákonných ustanovení týkajúcich sa súdnych poplatkov vychádzať (porov. I. ÚS 27/2014, III. ÚS 559/2011, III. ÚS 441/2014).

11. Aj rozhodovanie všeobecných súdov o uložení povinnosti zaplatiť súdny poplatok však musí mať zákonný podklad a nemôže byť výsledkom arbitrárneho prístupu či zjavne nesprávneho posúdenia situácie predpisom podústavného práva, ktorým je v tomto prípade zákon o súdnych poplatkoch. Zároveň musí odôvodnenie súdneho rozhodnutia jasne a zrozumiteľne poskytovať odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (III. ÚS 78/07, IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

12. Na tomto mieste ústavný súd zdôrazňuje, že v ojedinelých prípadoch je oprávnený zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o poplatkovej povinnosti, a to iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu o neoslobodení od povinnosti zaplatiť súdny poplatok došlo vzhľadom na výšku súdneho poplatku posudzovanú v rámci konkrétnych okolností prípadu a ekonomických (finančných) možností sťažovateľa zaplatiť tento súdny poplatok a vzhľadom na fázu konania pred všeobecným súdom k obmedzeniu samotnej podstaty práva sťažovateľa na súdnu ochranu (porovnaj rozsudok EŠLP vo veci Jedamski a Jedamska proti Poľsku z 26. 7. 2005, body 60 a 66). Príčinou uvedeného stavu býva najčastejšie úplná rezignácia všeobecného súdu na vyvažovanie verejného a súkromného záujmu, prípadne nedôsledné vyvažovanie (opomenutie podstatnej „premennej“ pri vyvažovaní).

13. To však nebol prípad sťažovateľky. Po oboznámení sa s obsahom napadnutého uznesenia ústavný súd konštatuje, že okresný súd pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľky na oslobodenie od súdneho poplatku za dovolanie interpretoval a uplatnil § 254 ods. 1 CSP spôsobom, ktorý je ústavne konformný a nearbitráry. Ide o aplikáciu a výklad podústavného práva reglementujúceho otázku možného oslobodenia od povinnosti zaplatiť súdny poplatok.

14. Okresný súd v dôvodoch napadnutého uznesenia skonštatoval nesplnenie podmienok na priznanie oslobodenia od súdneho poplatku za odvolanie z dôvodu, že sťažovateľka neuniesla dôkazné bremeno, čo sa týka preukázania jej aktuálnych majetkových pomerov. Na výzvu okresného súdu s cieľom objasnenia (vysvetlenia) bližšie konkretizovaných nezrovnalostí v tlačive pre dokladovanie pomerov a v predloženej účtovnej závierke sťažovateľka nereagovala, pričom k svojej sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka predložila iba zostavenú (neschválenú) účtovnú závierku. Podľa sudcu však riadne nevysvetlila ďalšie nezrovnalosti týkajúce sa jej majetku, na ktoré bola vyšším súdnym úradníkom vyzvaná (bod 15 napadnutého uznesenia). Ak preto sudca okresného súdu nepovažoval uvedené za postačujúce, konštatujúc nepreukázanie objektívnej nemajetnosti sťažovateľky, teda neunesenie dôkazného bremena, čo sa týka skutočností rozhodných pre posúdenie toho, či jej pomery bez akýchkoľvek pochybností odôvodňujú oslobodenie od platenia súdneho poplatku, nejde podľa názoru ústavného súdu o arbitrárny záver. Všeobecný súd pri rozhodovaní nevychádzal z hypotetickej úvahy o možnosti zaplataenia súdneho poplatku za odvolanie, ale, naopak, vychádzal z údajov takej kvality, aké mu sťažovateľka na základe jeho výzvy predložila. Navyše, je potrebné poznamenať, že strohá argumentácia sťažovateľky sa zameriava len na tvrdenie, že nevlastní žiadny nehnuteľný majetok, avšak z rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka vyplýva, že identifikované nedostatky sa týkali taktiež hnutel'ného majetku v sume 39 027 eur (bod 6 rozhodnutia), pričom k uvedenému už sťažovateľka v konaní pred všeobecným súdom a rovnako ani v ústavnej sťažnosti nezaujala žiadne stanovisko.

15. Vzhľadom na to, že ústavný súd nezistil relevantnú ústavnoprávnu súvislosť medzi namietaným porušením základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a napadnutým uznesením okresného súdu, ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

16. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľky formulovanými v petite jej ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 15. februára 2024

Miloš Maďar
predseda senátu